

Národní agregátor na Slovensku

Seminár „Národní agregátor ve světě eCulture

Richard Hrabčák, Richard Bednárík

Akademie věd ČR, Praha, 14.7.2015

richard.hrabcak@nocka.sk

richard.bednarik@nocka.sk

Obsah

- Predstavenie projektu CAIR a portálu Slovakiana.sk
- Centrum pre autorské práva
- Služby národného agregátora
- Rozhrania národného agregátora
- Možnosť využitia služieb NA v CAIR pre komunikáciu PFI s Europeana

PROJEKT CAIR A PORTÁL SLOVAKIANA.SK

Projekt CAIR

- CAIR – Centrálna aplikačná infraštruktúra a registratúra
- Registre – NRKO, NRDO, NRA, NRAP, NRD
- Národný agregátor
- Portál Slovakiana.sk
- Centrum pre autorské práva

Projekt CAIR (HIS, CDA)

- **CAIR – Centrálna Aplikačná Infraštruktúra a Registratúra**
  - Registre (NRKO, NRA, NRD, NRAP) a agregátor (aj e-born obsah)
  - Portál = prezentácia objektov a elektronické služby pre verejnosť a PFI – www.slovakiana.sk
  - Centrum autorských práv
  - Integrácia s projektom CDA
- **HIS – Harmonizácia Informačných Systémov**
  - Cieľ - dostať zapojené PFI na jednotnú úroveň vybavenosti IT infraštruktúrou pre účely prepojenia s centrálnou infraštruktúrou
  - Výstupy
    - dodanie hardvéru a softvéru a uvedenie infraštruktúry do prevádzky
    - Úprava súčasných IS PFI pre účely ich integrácie, harvestovania
    - Dodanie modulu pre vytváranie a expedíciu SIP
    - Vytvorenie modulu pre riadenie inštitucionálnych vzťahov
      - riadená metodika pre projekty digitalizácie pre riešiteľov národných a dopytových projektov, riadiace a kontrolné orgány
- Projekty **CAIR, HIS a CDA** tvoria **centrálnu infraštruktúru** pre digitalizáciu kultúrneho dedičstva

Portál Slovakiana.sk

Hlavné potreby najdôležitejších skupín užívateľov z pohľadu ich správania sa, predstáv a cieľov

- **„Známe položky“** - užívatelia vedia čo chcú, ako to vyjadriť, a kde hľadať
- **„Prieskumné“** - užívatelia majú nejakú predstavu o tom čo chcú, ale nie ako to vyjadriť, alebo kde hľadať
- **„Nevieš, čo potrebuješ vedieť“** - užívatelia môžu začať s jedným konkrétnym cieľom, ale je potrebné ho vymeniť za iný, keď sa objaví nejaký kľúčový poznatok
- **„Refinding“** - užívatelia vedia čo chcú, keď to vidia, ale nevedia nevyhnutne, ako to vyjadriť, alebo kde hľadať

SLOVAKIANA

KULTÚRNE DEDIČSTVO
SLOVENSKA

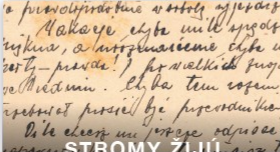

Ukážky

KULTÚRNE OBJEKTY VIRTUÁLNE VÝSTAVY KATEGÓRIE

SLOVAKIANA hľadaj autora, objekt, miesto KULTÚRNE OBJEKTY VIRTUÁLNE VÝSTAVY KATEGÓRIE MENU

SLOVAKIANA hľadaj autora, objekt, miesto KULTÚRNE OBJEKTY VIRTUÁLNE VÝSTAVY KATEGÓRIE MENU

1 2 3 4 5 6 ZORADIŤ PODLA > SPÔSOB ZOBRAZENIA >

 <p>ŽENA - MÚZA <i>fenomén ženy v sochárskej tvorbe</i></p>	 <p>STROMY ŽIJÚ <i>príerez slovenskou krajinou 18. str.</i></p>	 <p>VECI a VECIČKY <i>užitkové umenie súčasnosti</i></p>	 <p>AMEN <i>sakrálna tvorba 15. str.</i></p>
 <p>ŽENA - MÚZA <i>fenomén ženy v sochárskej tvorbe</i></p>	 <p>STROMY ŽIJÚ <i>príerez slovenskou krajinou 18. str.</i></p>	 <p>VECI a VECIČKY <i>užitkové umenie súčasnosti</i></p>	 <p>AMEN <i>sakrálna tvorba 15. str.</i></p>
 <p>ŽENA - MÚZA</p>	 <p>STROMY ŽIJÚ</p>	 <p>VECI a VECIČKY</p>	 <p>AMEN</p>

KULT
VIRT
ZORN
KULT

© 2014 Ministerstvo kultúry SR Slovákiana Mapa stránok Pomoc Kontakt Prehlásenie o prístupnosti En-

Hlavné obavy a výhrady PFI vo vzťahu k digitalizácii

- Centrálna infraštruktúra nahradí naše lokálne systémy
- Naše dáta odovzdáme do nejakej inej inštitúcie a stratíme nad nimi kontrolu
- Ak dáme obsah na centrálny portál, nikto sa nepozrie na našu stránku a ľudia prestanú chodiť do „kamenných“ priestorov
- Ak dáme všetky dáta na internet, už nebude nikto potrebovať služby našich odborníkov

Základné odkazy o projektoch CI pre PFI

- Vytvárame **centrálnu infraštruktúru s funkcionalitou pre normálne fungovanie digitalizácie a pripravenú aj pre e-born objekty**, ktorá bude plne dostupná **PO** skončení projektov, t.z. od cca júna 2015 – nie je to jednorázový systém počas behu projektov PO2
- Jeden z hlavných ukazovateľov celej prioritnej osi je **počet zverejnených/sprístupnených objektov** – je ukazovateľ projektu CAIR – **zodpovednosť** zaň je ale **spoločná** – nie sme nezávislé projekty
  - Ukazovateľ je nastavený na **minimálne 30%** zverejnených/sprístupnených objektov **za všetky**, nie len za niektoré **sektory**
- Vytvárame centrálny **register VŠETKÝCH kultúrnych objektov** - nie len vstupujúcich do digitalizácie
- Pre PFI sú **CAIR** a **HIS** spolu s **CDA služby CENTRÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY** kam ukladajú príslušný obsah a využívajú ich služby
- **Centrálna infraštruktúra je SLUŽBA pre PFI** - nie náhrada ich systémov
- Nechceme len brať (informácie o objektoch a prezentačné deriváty), ale budeme aj dávať (služby)

Richard Bednárík

CENTRUM PRE AUTORSKÉ PRÁVA

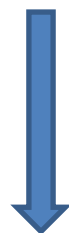
Aktivity počas projektu

1. Vypracovanie metodík
2. Analýza aktuálneho stavu v PFI
3. Problematika vysporiadania práv
4. Problematika sprístupňovania verejnosti
5. Možnosti využitia verejných licencií
6. Ako získať súhlas autorov
7. Vypracovanie vzorových licenčných zmlúv a iných dokumentov

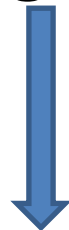

Národný register autorských práv

Zdrojové metadáta inštitúcií

Prevodník kategorizácie – práva

Automatizované spracovanie a vyhodnotenie

Europeana - Rights statement

Potrebné označenie práv

Dôvod

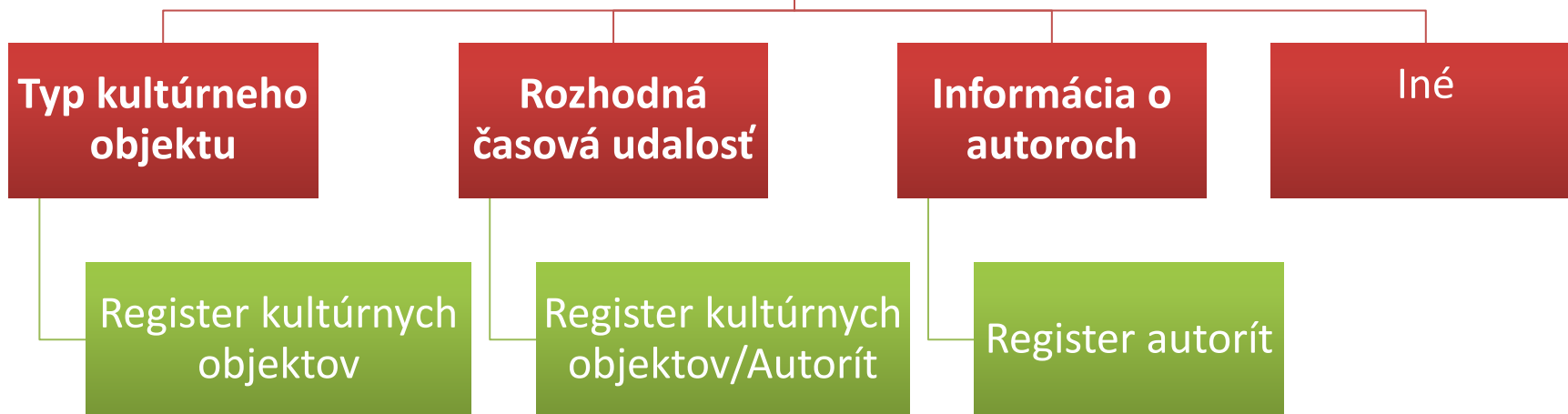

**Možnosť ďalšieho prístupnenia
Spracovanie obsahu**

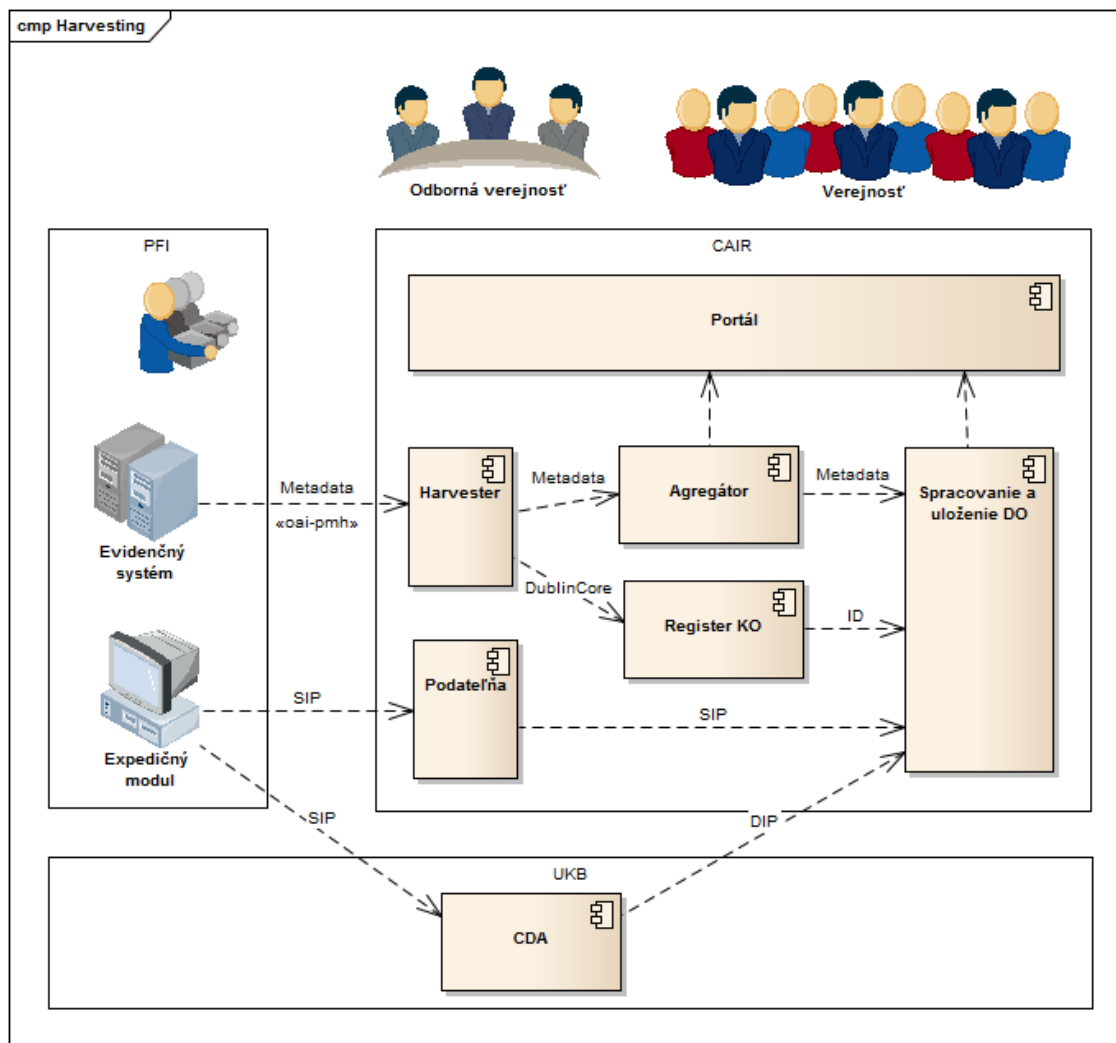
Obsah NRAP

ZÁZNAM O KULTÚRNOM OBJEKTE

SLUŽBY A ROZHRAŇIA NÁRODNÉHO AGREGÁTORA

Národný agregátor v kontexte IS CAIR

Služby NA

- zber metadát - heterogénne modely aj formáty
  - validácia, transformácia a normalizácia metadát
  - spoločný dátový model pre KO - u nás sa volá CDM (Canonical Data Model) - založený na sémantickom modeli (CIDOC-CRM), pričom naše CDM (2.0) je aplikáciou CIDOC-CRM
- umožňuje vyhľadávanie a analýzu (podľa atribútu, aj fulltextovo)
- sprístupnenie - dodáva dáta pre Portál, aj cez OAI-PMH (rôzne datasety - podľa PFI, podľa typu KO, rôzne formáty - vrátane CDM, ESE3/EDM = Europeana)

Služby NA

- kontextové služby - agregátor metadát o KO agreguje s ďalšími objektami - DO, Autoritami, autorskými právami - ktoré sa v NA navzájom linkujú (pomocou ID v rámci sémantického modelu)
- obohacovanie - nazbierané info o KO sa obohacia o
  - odvodené informácie (napr. geo koordináty pre slovné uvedené miesta)
  - linkovanie na externé zdroje (napr. wikipedia, ak existuje, a pod)
  - prezentačné informácie (napr. podobizeň autora, obálka knihy)
  - rozpoznanie referencie na authority (negarantovane väzby - automatické dohľadávanie podľa kontextu a napr. záhlavia)
  - dáta z obohatenia sa ukladajú zvlášť, pri prezentácii sú odlišené, aby sa vedelo, čo je z akého zdroja)

Rozhrania

- rozhranie OAI-PMH 2.0
- formát metadát (okrem iných, napr. DublinCore a ESE3) aj RDF
  - metadata o KO v CIDOC-CRM scheme
  - <http://purl.org/NET/cidoc-crm/core#>
  - obsahuje urn:nbn ako identifikatory entity (KO, DO, Autorita)
  - obsahuje url na pôvodný kontext
  - číselníky v SKOS reprezentácii
  - <http://www.w3.org/2004/02/skos/core#>
- dataseť sú organizované podľa typu aj podľa zdroja
- V kontexte Open Data je z tohto pohľadu CAIR Linked Data ready

Oblasti, ktoré sme riešili

- Formáty nie sú problém, tým sú rôzne koncepty a referenčné modely pre popis tej istej reality
- rôzne metodiky použité na katalogizáciu aj jedného typu KO v rámci jednej PFI
- množstvo lokálnych číselníkov / thesaurów, ktoré sa vyskytujú v popise KO
- nepoužívanie explicitných číselníkov / thesaurów v iných KO, t.j. použitie textových polí bez jasnej (explicitnej) sémantiky
- osobné dáta, utajované / chránené / citlivé údaje, ktoré sa vyskytujú v metadátach a nie sú explicitne / automaticky rozlíšiteľné

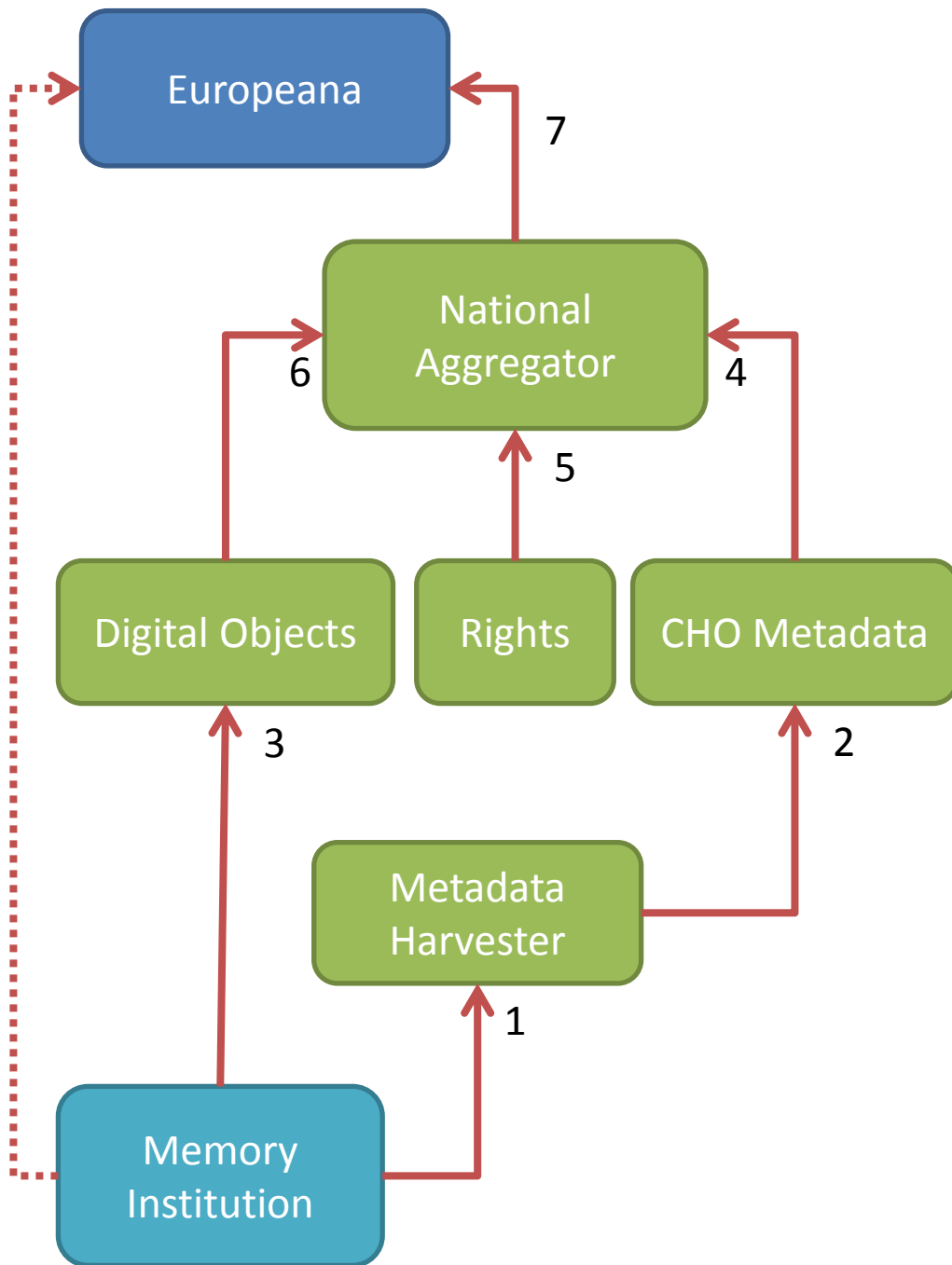

SLOVAKIANA VS EUROPEANA

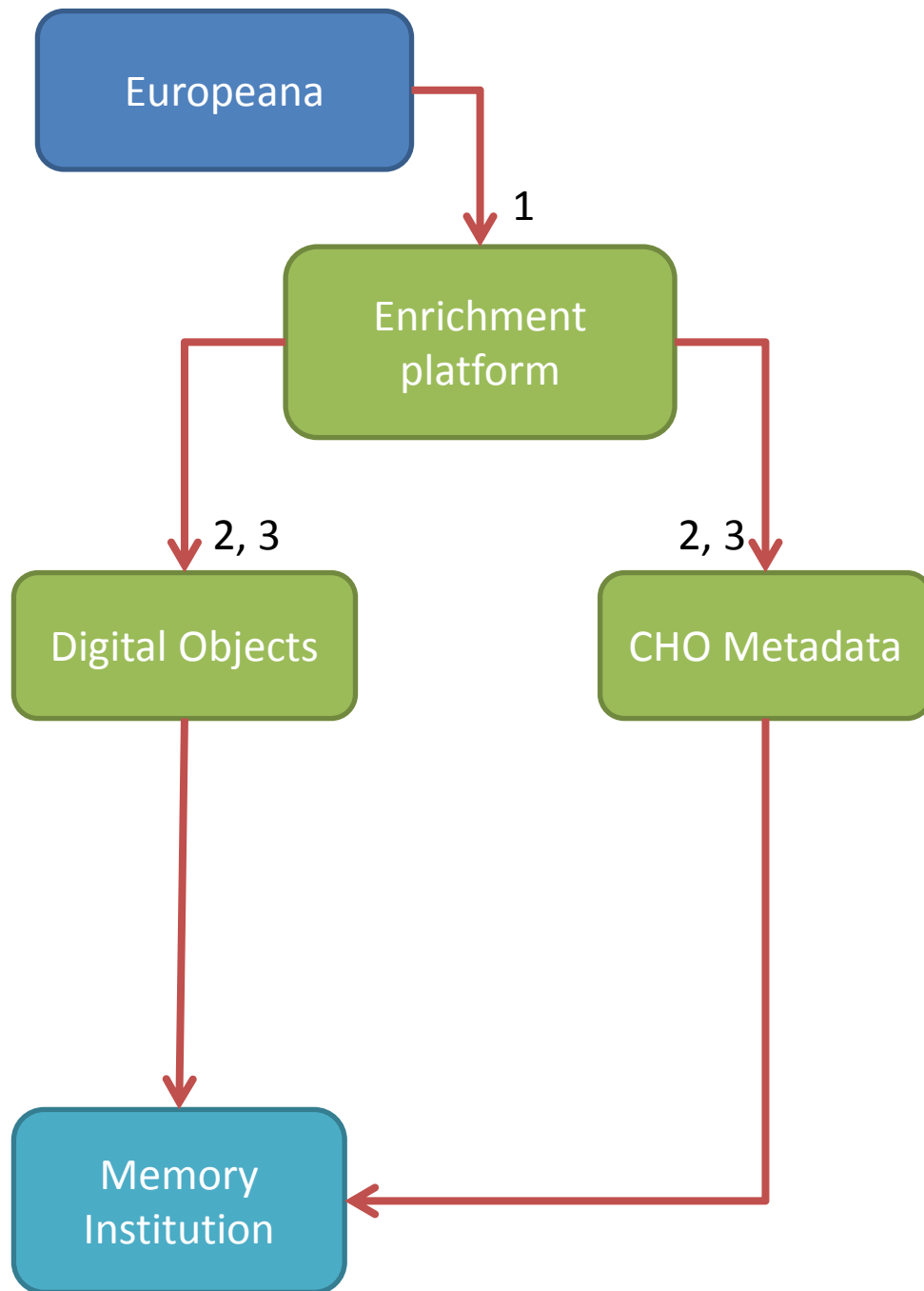
Slovakiana a Europeana

- Europeana preferuje dodávanie dát na báze národných agregátorov, túto úlohu bude plniť projekt CAIR resp. platforma Slovakiana.sk (Cross Domain NA)
- Jednotlivé inštitúcie zostanú v roli data providers
- Zjednotenie a zjednodušenie komunikácie a nutných technických a organizačných požiadavaviek voči Europeana
- Do Europeana bude CAIR dodávať len kvalitné dáta (rozsah si individuálne určí každá PFI), pri metadátach s CC0 licenciou

1. metadata validation & transformation
2. metadata mapping & normalization
3. ingest, data processing
4. metadata quality evaluation
5. rights evaluation
6. data quality evaluation
7. **metadata publishing:**
  1. EDM format
  2. valid rights
  3. metadata quality level > X%
  4. additional validation rules (schematron)

1. metadata transformation & mapping
2. enriched metadata
  1. (Europeana) publication status
  2. links (to Europeana)
3. new objects
  1. (Europeana) object discovery
  2. (Europeana) context discovery

Hlavné benefity architektúry CAIR / Slovakiana

- Publikovanie voľného aj autorsky chráneného obsahu (zdarma aj za poplatok)
- Plne kompatibilný dátový model s EDM
- PFI môžu publikovať a získavať dáta z Europeana prostredníctvom Slovakiana
- Používatelia môžu vytvárať kolekcie nielen z obsahu v Slovakiana, ale aj z Europeana (alebo iných dátových zdrojov) na jednom mieste
- Automatizácia agregáčného procesu – pre všetok obsah v Slovakiana vieme garantovať definované úrovne kvality, autorských práv, prezentačných formátov a odkazov

**JE DIGITALIZÁCIA NA NIEČO
DOBRÁ?**

Čo sme sa naučili

- Dôležití sú ľudia, ak sa postaráte o ich trvalý odborný rast, zlepšíte renomé inštitúcie
- Centralizovaných služieb sa netreba báť, nenahrádzajú, ale slúžia
- Dodávaný obsah musí mať svojho pána zodpovedného za kvantitu, ale najmä za kvalitu
- Neodkladajme napĺňanie informácií o objektoch na „potom“
- S autormi a ich zástupcami sa dá dohodnúť na sprístupňovaní obsahu
- Každému partnerovi za dodaný obsah treba na oplátku poskytnúť aj prínosné služby (odborné aj financie prinášajúce)
- Odborníci z rôznych inštitúcií sa kolektívne vedia dohodnúť a spolupracovať
- Na projekty digitalizácie sa treba pozerať ako na program, ktorý musí mať svojho „sponzora“ na centrálnej úrovni, ktorý riadi a aktívne dohliada
- Na prezentáciu obsahu treba použiť všetky dostupné platformy a dodávať na ne obsahovo kvalitný a zaujímavo popísaný obsah
- Digitálny obsah môže prinášať ďalšie finančné zdroje

Ako na to...

- **Urobiť** aj **menšie** a **postupné kroky** vedúce k využívaniu nových služieb a foriem prezentovania kultúrneho dedičstva
- **Vysvetľovať prínosy** a **možnosti** vyplývajúce z digitalizácie v okruhu svojich známych, kolegov a zákazníkov, vžiť sa do ich pohľadu na digitalizáciu a čo by od nej očakávali
- **Vyskúšať** si **funkcionalitu** a **možnosti** na **menšom množstve** objektov a **ukázať, že sa to dá** (a nie, že sa to nedá, lebo ...)

